

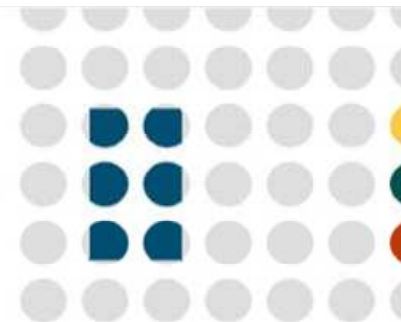
ES Horizontaliųjų politikų ir nacionalinių prioritetų įgyvendinimo galimi būdai rengiant 2014-2020 m. nacionalinius ES struktūrinės paramos panaudojimo strateginius dokumentus

Vilnius
2012-02-28

Horizontalieji prioritetai (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

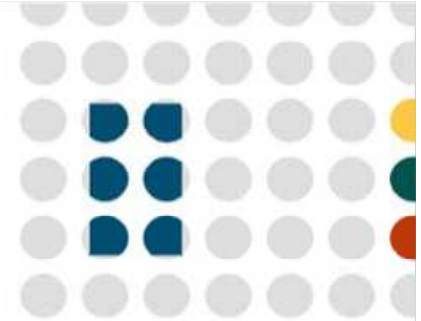
2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti keturi horizontalieji prioritetai (HP):

- lyčių lygybė ir nediskriminavimas;
- darnusis vystymasis;
- regioninė plėtra;
- informacinė visuomenė.

Horizontalieji prioritetai (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

HP numatyti pagal ES privalomas *HORIZONTALIAS POLITIKAS:*

- darnusis vystymasis;
- lyčių lygybė ir nediskriminavimas.

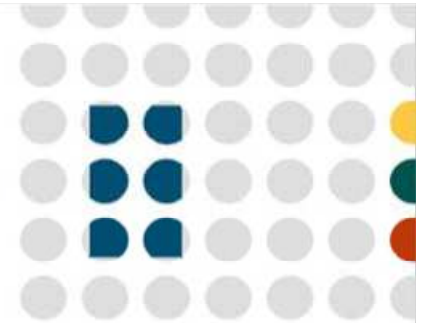
HP numatyti atsižvelgiant į šalies nacionalinius poreikius:

- informacinė visuomenė;
- regioninė plėtra.

ES privalomųjų horizontaliųjų politikų įgyvendinimo būdai (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

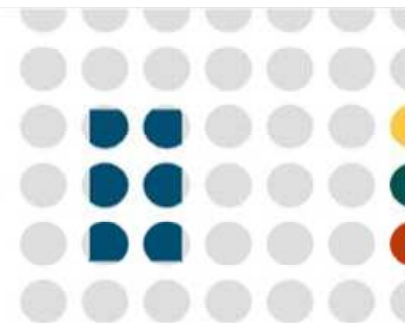
Horizontalus:

- Reikalavimai atitikti ES privalomųjų horizontaliųjų politikų (pvz., Darnaus vystymosi bei Lyčių lygybės ir nediskriminavimo ir kt.) principus yra taikomi visiems projektams: šie reikalavimai įtraukiami į bendruosius projektų tinkamumo finansuoti vertinimo kriterijus.
- Pasyvus vs. proaktyvus požiūris: tarpinės institucijos rengdamos PFSA, dažniausiai projektams nustato reikalavimus nepažeisti minėtų horizontaliųjų politikų principų.
- Taikant horizontaliųjų įgyvendinimo būdą, projektų vykdytojai gali savarankiškai pasirinkti proaktyvias horizontaliųjų politikų įgyvendinimo priemones, vadovaudamiesi vadovaujančiosios institucijos parengtomis rekomendacijomis.
- Trūkumas: nėra sukurto sistemingo planavimo ir atsiskaitymo mechanizmo. Reikia aiškių kriterijų/rodiklių, kuriais remiantis projektų vykdytojai galėtų atskleisti, o įgyvendinančiosios institucijos objektyviai įvertinti projektų poveikį horizontaliųjų politikų įgyvendinimui

ES privalomųjų horizontaliųjų politikų įgyvendinimo būdai (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

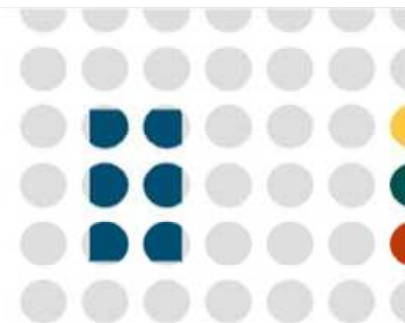
Vertikalus:

- ES privalomųjų horizontaliųjų politikų (pvz., lyčių lygybė, tarptautinis bendradarbiavimas ir inovacijos, jaunimo užimtumas ir kt.) principai yra įgyvendinami per konkrečius prioritetus/ priemones/ projektus.
- Pvz.: priemonės “Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra”, “Lyčių lygybės moksle skatinimas” ir pan....
- Proaktyvus vs. pasyvus požiūris: tarpinės institucijos planuodamos tam tikrus prioritetus/ priemones/ projektus, nustato reikalavimus taikyti konkrečias proaktyvias HP principų įgyvendinimo priemones.
- Aiškus planavimo ir atsiskaitymo mechanizmas: iš anksto nustatomi reikalavimai, konkrečios veiklos ir stebėsenos rodikliai, taikomi prioritetiniai atrankos kriterijai ir kiti HP įgyvendinimo elementai. Tai sudaro galimybes lengviau atskleisti ir objektyviai įvertinti projektų poveikį HP įgyvendinimui

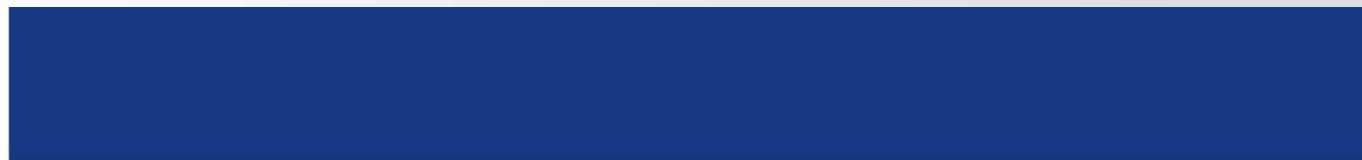
Nacionalinių horizontalių politikų įgyvendinimo būdai (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

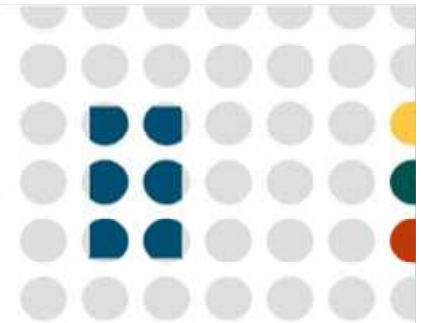
Vertikalus:

- Nacionalinių horizontalių politikų (informacinė visuomenė ir regioninė plėtra) principai dažniausiai yra įgyvendinami vertikaliai: per konkrečius prioritetus/ priemones/ projektus.
  - Pvz.: 2.3 prioritetas “Informacinė visuomenė visiems”, regionų planavimo būdu įgyvendinamos priemonės ir pan.
  - Proaktyvus vs. pasyvus požiūris: tarpinės institucijos planuodamos tam tikrus prioritetus/ priemones/ projektus, nustato reikalavimus taikyti konkrečius proaktyvius HP įgyvendinimo veiksmus.
  - Aiškus planavimo ir atsiskaitymo mechanizmas: iš anksto nustatomi reikalavimai, konkrečios veiklos ir stebėsenos rodikliai, taikomi prioritetiniai atrankos kriterijai ir kiti HP įgyvendinimo elementai. Tai sudaro galimybes lengviau atskleisti ir objektyviai įvertinti projektų poveikį HP įgyvendinimui.

Nacionalinių horizontalių politikų įgyvendinimo būdai (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

Horizontalus:

- Nacionalinių horizontalių politikų įgyvendinimas horizontaliai:
  - Reikalavimai atitikti nacionalinių horizontalių politikų (informacinė visuomenė, regioninė plėtra) principus yra taikomi ne visiems projektams, o tik tam tikrų pasirinktų priemonių projektams: dažniausiai šie reikalavimai yra integruojami į prioritetinius atrankos kriterijus.
  - Proaktyvus vis pasyvus požiūris: taikant horizontalų įgyvendinimo būdą, projektų vykdytojai gali savarankiškai pasirinkti proaktyvius horizontalių politikų įgyvendinimo veiksmus, vadovaudamiesi tarpinių institucijų parengtų PFSA nuostatomis ir vadovaujančiosios institucijos parengtomis rekomendacijomis.
  - Trūkumas: nėra sukurto sistemingo planavimo ir atsiskaitymo mechanizmo. Paraiškų vertinimo metu taikomų prioritetinių atrankos kriterijų įgyvendinimas projektų vykdymo metu nėra stebimas. Taip pat trūksta aiškių kriterijų/rodiklių, kuriais remiantis projektų vykdytojai galėtų atskleisti, o įgyvendinančiosios institucijos objektyviai įvertinti projektų poveikį horizontalių politikų įgyvendinimui.

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas 2007-2013 (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

- **Lyčių lygybė ir nediskriminavimas** – moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas bei bet kokios diskriminacijos etninės ar rasinės priklausomybės, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, tikėjimo ar įsitikinimo pagrindu panaikinimas.
- **Lyčių lygybės ir nediskriminavimo ES** horizontaliosios politikos įgyvendinimas yra **privalomas** pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo reikalavimus.
- Lietuvoje šia politika įgyvendinama tiek vertikaliuoju, tiek horizontaliuoju būdais.

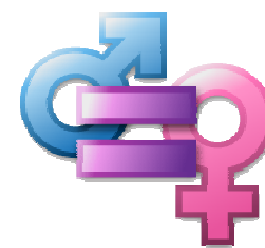

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas 2007-2013 (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

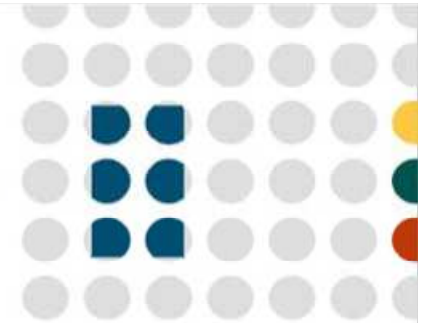
Priemonių, kurios tikslingai prisideda prie lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimo, pavyzdžiai:

- VP1-1.3-SADM-01-K priemonė „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“;
- VP1-3.2-ŠMM-02-V priemonė „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp mokinių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“.

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas 2014-2020 (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

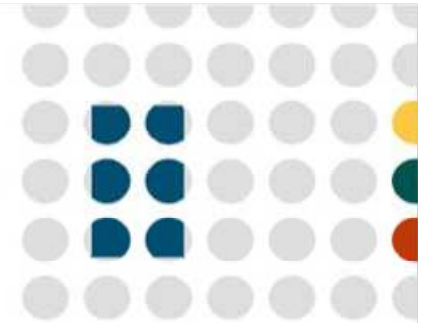

- **Lyčių lygybės ir nediskriminavimo ES horizontaliosios politikos įgyvendinimas išliks privalomu pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo reikalavimus;**
- **Lyčių lygybės ir nediskriminavimo ES horizontalioji politika** turi būti įgyvendinama ir horizontaliųjų būdu ir specifinių veiksmų pagalba;
- Europos Komisija nenustato, kokia paramos dalis turi būti skirta **Lyčių lygybės ir nediskriminavimo** horizontaliosios politikos įgyvendinimui, ši teisė paliekama valstybėms narėms.

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas 2014-2020 (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

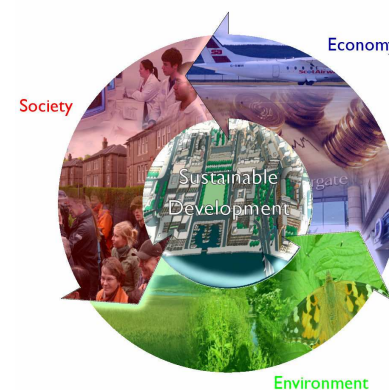
- Partnerystės sutartyse turės būti pateikiama informacija apie horizontaliųjų politikų įgyvendinimo principus;
- Bendrame veiksmų plane turės būti numatyta poveikio analizė dėl diskriminacijos prevencijos;
- Numatytos dvi *ex-ante* sąlygų nuostatos:
  - Nustatyta tvarka, kuria užtikrinamas veiksmingas Tarybos direktyvų, skirtų kovai su diskriminavimu, įgyvendinimas ir taikymas;
  - Parengta lyčių lygybės skatinimo strategija ir veiksminga jos įgyvendinimo užtikrinimo tvarka.

Darnus vystymasis 2007-2013 (I)

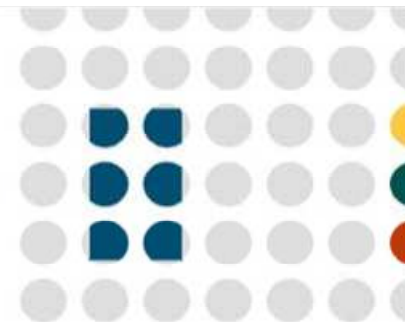
FINANSŲ MINISTERIJA

- **Darnus vystymasis** – ekonomikos, socialinės plėtros ir aplinkos apsaugos tikslų derinimas atkreipiant dėmesį į daugialypę jų tarpusavio priklausomybę bei numatomus įgyvendinimo padarinius.
- **Darnaus vystymosi ES** horizontaliosios politikos įgyvendinimas yra **privalomas** pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo reikalavimus.
- Lietuvoje ši ES horizontalioji politika gyvendinama tiek vertikaliuoju, tiek horizontaliuoju būdais.

Darnus vystymasis 2007-2013 (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

Priemonių, kurios tikslingai prisideda prie darnaus vystymosi politikos įgyvendinimo, finansuojamos pagal Sanglaudos skatinimo VP, pavyzdžiai:

- Priemonės, susijusios su gyvenamųjų namų atnaujinimu ir modernizavimu (pvz., JESSICA, probleminių teritorijų plėtra), taip pat kraštovaizdžio apsauga (pvz., saugomų ir užterštų teritorijų, pajūrio juostos tvarkymas, vandens telkinių kokybės gerinimas);
- Priemonės, susijusios su vandentvarka, atliekų tvarkymu, ekologiško viešojo transporto plėtra, energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo didinimu.

Darnus vystymasis 2014-2020

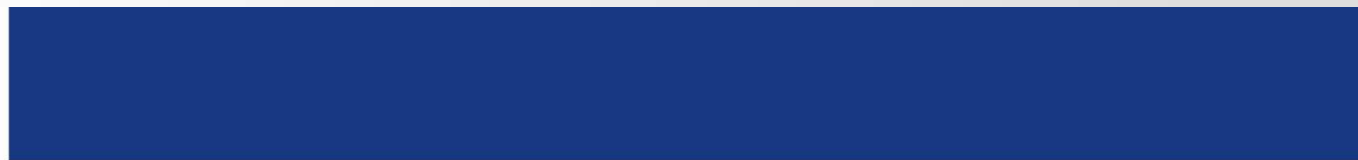
Bendrojo reglamento projekto 8 str.:

FINANSŲ MINISTERIJA

- Valstybės narės turės užtikrinti, kad rengiant ir įgyvendinant partnerystės sutartis ir programas būtų skatinamas darnaus vystymosi principo įgyvendinimas;
- Valstybės narės turės teikti informaciją apie paramą klimato kaitos tikslams įgyvendinti, taikydamos Komisijos nustatytą metodiką, kuri turės būti patvirtina įgyvendinimo aktu (*angl. implementing act*);
- Ateityje bus skiriama dar daugiau dėmesio darniajam vystymuisi;
- Naujuose dokumentuose ryškėja tendencija, kad valstybės narės turės ne tik užtikrinti darnaus vystymosi principo integravimą, bet turės griežčiau vykdyti jo stebėseną.

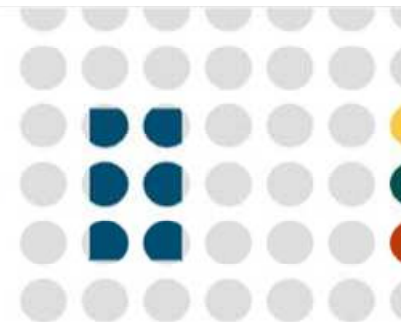
Ex ante sąlygos darnaus vystymosi principui užtikrinti:

- Nustatyta tvarka, kuria užtikrinamas veiksmingas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų, skirtų perėjimui prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų visuose ekonomikos sektoriuose bei aplinkos apsaugos ir tausaus išteklių naudojimo skatinimui, įgyvendinimas ir taikymas;
- Parengtas išsamus nacionalinis transporto planas.

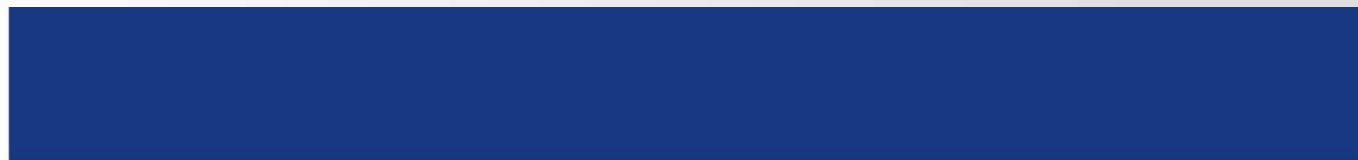

Regioninė plėtra (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

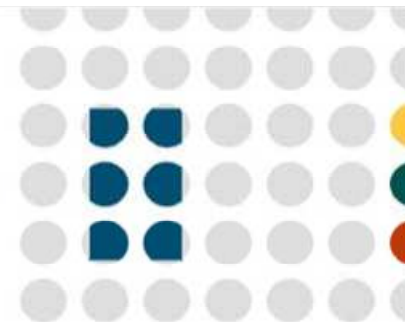

- **Regioninės plėtros politikos tikslas** –socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų ir regionų viduje mažinimas. Regioninė politika vykdoma dviem kryptimis:
  - Nacionalinė regioninė politika (taikoma Lietuvos regionams) ir
  - ES regioninė (struktūrinė arba sanglaudos politika) - tai viena svarbiausių ES politikos sričių, kuria siekiama pagrindinio tikslo – sumažinti ES regionų išsivystymo lygio skirtumus ir nepalankiausias sąlygas turinčių regionų arba salų, įskaitant kaimo vietoves, atsilikimą.
- **Regioninės plėtros** horizontaliojo prioriteto įgyvendinimas numatytas atsižvelgiant į šalies nacionalinius poreikius.
- Lietuvoje šis horizontalusis prioritetas taikomas tiek vertikaliuoju, tiek horizontaliuoju būdais.

Regioninė plėtra (II)

FINANSŲ MINISTERIJA

Priemonių, kurios tikslingai prisideda prie regioninės plėtros principų įgyvendinimo, pavyzdžiai:

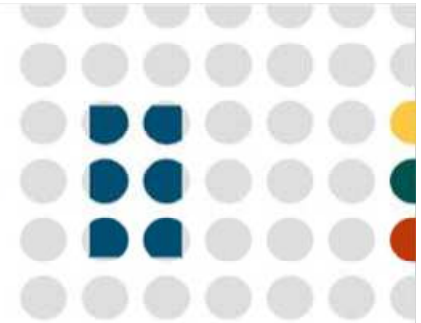
- miesto viešųjų erdvių plėtra (parkai, poilsio zonos, kt.);
- viešųjų traukos centrų (kultūros centrų, bibliotekų, kt.) infrastruktūros plėtra;
- daugiabučių namų modernizavimas regionuose, socialinio būsto plėtra;
- pastatų ir gyvenamosios aplinkos kaimo vietovėse modernizavimas;
- bendruomeninės infrastruktūros gerinimas kaimo vietovėse;
- transporto infrastruktūros modernizavimas regionuose;
- viešosios turizmo infrastruktūros plėtra;
- vandens telkinių būklės gerinimas;
- sveikatos ir švietimo paslaugų gerinimas.

Informacinė visuomenė (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

- **Informacinė visuomenė** – tai prioritetas, kuris apima IRT plėtros ir naudojimo skatinimą, siekiant didesnio pasiekiamumo visiems ir visur. Informacinės visuomenės kūrimui yra svarbi trijų elementų – e-paslaugų ir turinio, infrastruktūros ir technologijų bei atitinkamus įgūdžius turinčių vartotojų – sąveika.
- **Informacinės visuomenės** horizontaliojo prioriteto įgyvendinimas numatytas atsižvelgiant į šalies nacionalinius poreikius.
- Lietuvoje šis horizontalusis prioritetas taikomas tiek vertikaliuoju, tiek horizontaliuoju būdais.

Informacinė visuomenė (II)

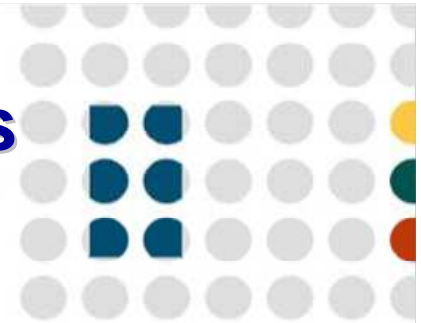
FINANSŲ MINISTERIJA

- Šis HP tiesiogiai įgyvendinamas per Ekonomikos veiksmų programos 3 prioriteta "Informacinė visuomenė visiems" (12 valstybinio planavimo, 1 regioninio planavimo ir 3 konkursinės priemonės);
- Šio HP įgyvendinimą labiausiai užtikrinančios priemonės (neskaitant VP2 3 prioriteto):
  - PRIEMONĖ "VP1-1.1-SADM-07-K Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas"
  - PRIEMONĖ "VP1-2.1-ŠMM-03-V Švietimo personalo (administravimo personalo, švietimo vadybininkų) kvalifikacijos tobulinimo sistemų plėtra"
  - PRIEMONĖ "VP1-2.3-ŠMM-04-V Kokybiškos mokymosi psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems teikimas, didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą"
  - PRIEMONĖ "VP2-1.1-ŠMM-05-V Infrastruktūros, skirtos žinių apie mokslinius tyrimus, technologijas ir inovacijas gilinimui ir sklaidai, kūrimas"
  - PRIEMONĖ "VP2-2.1-ŪM-02-K E-verslas LT"
  - PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-08-V Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra".

Horizontalių politikų taikymo galimybės 2014-2020

FINANSŲ MINISTERIJA

Iššūkiai:

- Pasirinkti, kokiais būdais -horizontalus ar vertikalus - ir kokiomis priemonėmis Lietuva įgyvendins ES privalomas horizontalias politikas (darnus vystymasis, lyčių lygybė ir nediskriminavimas)
- Apsispręsti dėl kitų horizontalių temų (informacinė visuomenė, regioninė plėtra, tarptautinis bendradarbiavimas ir inovacijos, jaunimo užimtumas ir kita) įgyvendinimo būdų
- Pasiūlyti, kaip tobulinti planavimo ir atsiskaitymo sistemą, siekiant vykdyti sistemingą HP įgyvendinimo stebėseną, taikant horizontalųjį HP įgyvendinimo būdą? Nustatyti, kas ir kokiame planavimo etape turėtų sukurti aiškius horizontaliųjų politikų įgyvendinimo vertinimo kriterijus/rodiklius?

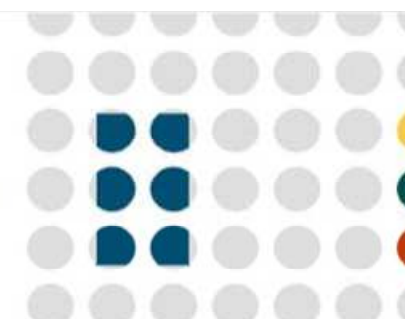
Kas nuveikta tobulinant Lietuvos VP horizontalių prioritetų įgyvendinimą (I)

FINANSŲ MINISTERIJA

- 2008 m. balandžio 15 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-138 patvirtinta ir sudaryta Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė;
- Parengtos Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinę paramą gairės;
- Atliktas horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo, įsisavinant ES struktūrinę paramą 2004-2006 m. laikotarpiu, vertinimas;
- Parengtas ir išleistas praktinis vadovas pareiškėjams ir projektų vykdytojams.

Kas nuveikta tobulinant Lietuvos VP horizontalių prioritetų įgyvendinimą (II)

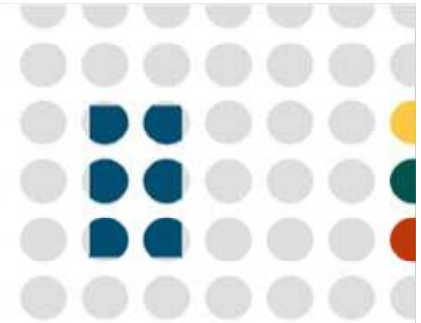
Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės
2012 m. posėdžių planas:

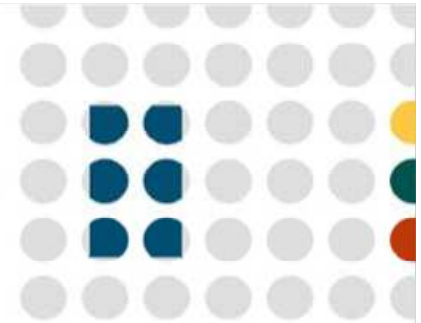
Nr.	Data	Tema
1.	2012 03 06	Lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimas
2.	2012 06 06	Darnaus vystymosi prioriteto įgyvendinimas
3.	2012 09 06	Regioninės plėtros prioriteto įgyvendinimas
4.	2012 11 28	Informacinės visuomenės prioriteto įgyvendinimas

VP horizontaliųjų prioritetų vertinimas

- **Darnus vystymasis:** Aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo vertinimas (FM, 2011);
- **Informacinė visuomenė:** Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014-2020 metais vertinimas (IVPK, 2012);
- **Regioninė plėtra:** ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinimas (FM, 2012);
- **Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:** išsamaus vertinimo nebuvo atlikta.

AČIŪ UŽ DĒMESI!!!

